

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

2022 m. gegužės 17 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Gedimino Sagačio (kolegijos pirmininkas) ir Donato Šemo, susipažinusi su 2022 m. gegužės 2 d. paduotu **ieškovo J. K.** kasaciniu skundu dėl Vilniaus apygardos teismo 2022 m. vasario 1 d. nutarties peržiūrėjimo, prašymais kreiptis į Konstitucinį Teismą, taip pat prejudicinio sprendimo į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą arba Europos Žmogaus Teisių Teismą,

nustatė:

Vilniaus apygardos teismas 2022 m. vasario 1 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. spalio 18 d. sprendimą, kuriuo teismas ieškinį tenkino iš dalies ir priteisė ieškovui iš atsakovės E. S. 851,61 Eur nesumokėtą nuomos mokestį, 1100 Eur kompensaciją, 3348 Eur nuostolių atlyginimo, 640,40 Eur išlaidų, susijusių su žalos įvertinimu, 5 proc. metinių procesinių palūkanų. Teismai atmetė ieškinio reikalavimą priteisti 500 Eur neturtinės žalos atlyginimo.

Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad įstatymas neįtvirtina, jog dėl netinkamo nuomininko elgesio nuomotojui galėtų būti atlyginama neturtinė žala. Ieškovo medicinos dokumentų išrašė yra fiksuoti tik ieškovo nusiskundimai, jog jis skundžiasi galvos svaigimu, galvos skausmu, mąstymo sulėtėjimu, fotofobija, galvos tremoru, nuovargiu, t. y. šią aplinkybę nurodė pats ieškovas. Kitų duomenų, kurie galėtų pagrįsti, kad ieškovui kilo neturtinė žala, byloje nepateikta. Dėl to ieškovas neįrodė jam padarytos neturtinės žalos fakto.

Kasaciniu skundu ieškovas prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2022 m. vasario 1 d. nutarties ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. spalio 18 d. sprendimo dalį, kuria atmestas ieškovo reikalavimas dėl 500 Eur neturtinės žalos atlyginimo, ir šį reikalavimą tenkinti. Kasaciniu skundu taip pat pateikiami procesiniai prašymai kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl išaiškinimo, ar Civilinis kodeksas dėl jame esančios legislatyvinės omisijos, arba konkrečiai [CK 1.114 str.](#) 1 d., 1.137 str. 2 ir 3 d., 2.24 str. 1 d., 6.250 str. 2 d., 6.263 str. 2 d. nuostatos tiek, kiek jose nenustatytas asmens garbės ir orumo gynimas (įskaitant neturtinės žalos atlyginimą) tais atvejais, kai asmuo įžeidžiamas privačiai (neviešai), neprieštarauja Konstitucijos 21 str. 2 d., 22 str. 4 d., 30 str. nuostatomis. Taip pat prašoma svarstyti galimybę pagal [CPK 3 str.](#) 5 ir 6 dalis kreiptis patariamąsios nuomonės (prejudicinio sprendimo) atitinkamai į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl ES teisės, arba Europos Žmogaus Teisių Teismą – dėl Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (ŽTK) taikymo klausimų, t. y. konkrečiai ar tai, kad Lietuvoje asmens garbė ir orumas neginami (neleidžiama kreiptis į teismą dėl jų gynimo ar neturtinės žalos priteisimo) nuo privačiai (neviešai) išreikštų įžeidimų ir neapykantos kalbos, neprieštarauja atitinkamai ŽTK 6 str., 8 str., 13 str. nuostatomis, taip pat ES Pagrindinių Teisių Chartijos 1 str., 47 str.

Kasacinis skundas grindžiamas pagrindais, remiantis [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1 punktu – materialiosios ir proceso teisės normų pažeidimas, turintis esminės reikšmės vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, jeigu šis pažeidimas galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui.

Atrankos kolegija pažymi, kad kasacinis teismas tikrina žemesnės instancijos teismų sprendimų (nutarčių) teisėtumą tik išimtiniais atvejais, kai yra bent vienas iš [CPK 346](#) straipsnio 2 dalyje nustatytų kasacijos pagrindų ([CPK 346](#) straipsnio 1 dalis). Kasaciniame skunde nepakanka vien tik nurodyti kasacijos pagrindą – įvardyto kasacijos pagrindo buvimą būtina pagrįsti išsamiais teisiniais argumentais ([CPK 347](#) straipsnio 1 dalies 3 punktas). Be to, [CPK 346](#) straipsnio 2 dalyje nurodyti kasacijos pagrindai patvirtina, kad kasacija leidžiama ne teisės klausimais apskritai, bet ypatingais teisės klausimais, siekiant, jog kasaciniame teisme būtų nagrinėjamos tik tokios bylos, kuriose keliama teisės problemų išsprendimas būtų reikšmingas vienodam teisės aiškinimui ir taikymui. Taigi kasacinis skundas gali būti priimtas tik tuo atveju, jeigu jame nurodytas bent vienas kasacijos pagrindas, numatytas [CPK 346](#) straipsnyje, bei nurodyti išsamūs teisiniai argumentai, patvirtinantys nurodyto kasacijos pagrindo buvimą ([CPK 347](#) straipsnio 1 dalies 3 punktas).

Kai kasacinis skundas paduodamas [CPK 346](#) straipsnio 2 dalies 1 punkto pagrindu, kasaciniame skunde būtina nurodyti buvus pažeistą materialinės ar proceso teisės normą, teisinius argumentus, patvirtinančius nurodytos (nurodytų) teisės normos (normų) pažeidimą bei argumentuotai pagrįsti, kad teisės pažeidimas yra toks svarbus, kad turi esminę reikšmę vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, o taip pat, kad jis (teisės pažeidimas) galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui.

Ieškovo J. K. kasaciniame skunde nurodyti šie argumentai:

1. Apeliacinės instancijos teismas neįvertino to, kad atsakovė rašytiniuose pranešimuose vartojo užgaulias įžeidžiančias ieškovą frazes, nepagrįstai negynė ieškovo garbės ir orumo. Konstitucijos 21 straipsnio 2 dalis (žmogaus orumą gina įstatymas) ir 22 straipsnio 4 dalis (įstatymas ir teismas saugo, kad niekas nepatirtų savavališko ar neteisėto kišimosi į jo asmeninį ir šeimyninį gyvenimą, kėsینimosi į jo garbę ir orumą) nenustato jokių šių nuostatų išimčių. Be to, remiantis [CK 30](#) straipsnio 2 dalies imperatyvia nuostata, įstatymų leidėjas privalo įstatyme numatyti materialinės ir moralinės žalos atlyginimo klausimus, o jeigu to nepadare – tai nereiškia, kad asmens teisė gali būti neginama. Taigi jokiais aplinkybėmis ir sąlygomis negali būti situacijų, kai asmenį galima įžeidinėti, žeminėti, užgaulioti, tyčiotis iš jo.
2. [CK 6.263 straipsnio](#) 1 dalyje nurodyta, jog kiekvienas asmuo turi pareigą laikytis tokio elgesio taisyklių, kad savo veiksmais (veikimu, neveikimu) nepadarėtų kitam asmeniui žalos; 2 dalyje nustatyta pareiga asmeniui, atsakingam už žalą, padarytą asmeniui ar turtui, o įstatymų nustatytais atvejais – ir neturtinę žalą, visiškai ją atlyginti. Pagal [CK 6.248 straipsnio](#) 3 dalį laikoma, kad asmuo kaltas, jeigu atsisveglia į prievolės esmę bei kitas aplinkybes jis nebuvo tiek rūpestingas ir apdairus, kiek atitinkamomis sąlygomis buvo būtina. Ši norma asmens neteisėtus veiksmus, pasireiškusius bendro pobūdžio rūpestingumo pareigos pažeidimu, susieja su jo kalte, t. y. kaltė apima ir neteisėtus veiksmus. Tai reiškia, kad kiekvienu konkrečiu atveju turi būti vertinama, ar asmens elgesys atitiko tvarkingo, rūpestingo, padoraus asmens elgesio standartą, o nustatius tokio elgesio neatitiktį, konstatuojamas asmens kaltas elgesys, kuris kartu reiškia ir veiksmų neteisėtumą, ir kaltės elementą. Jeigu tokiu elgesiu sukelia žalos kitam asmeniui, tai yra pagrindas reikalauti žalos atlyginimo.
3. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad deliktine teise ginamas tikrumo interesas, kuris reiškia, kad asmuo tikisi išlikti tokioje padėtyje, kokioje yra (tikisi, kad padėtis neblogės). Deliktinės civilinės atsakomybės tikslas – grąžinti nukentėjusį asmenį į ankstesnę (iki delikto padarymo) padėtį (lot. *restitutio in integrum*), kompensuoti nukentėjusiajam jo teisių pažeidimu padarytą žalą ir taip atkurti padėtį, buvusią iki teisės pažeidimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-357-313/2019](#), 92 punktas). Ieškovas turėjo visiškai teisėtą ir pagrįstą lūkestį nebūti užgauliojamas jokia forma nei pats, nei jo tėvas, pagrįstai galėjo tikėtis, kad jie nebus žeminami vien dėl savo tautybės ar prisidengiant šmeižikiškais kaltinimais.

4. Negali būti situacijų, kai įstatymas nenustatytų asmens garbės ir orumo gynimo priemonių, remiantis vien tuo pagrindu, kad į asmens garbę ir orumą kėsinamasi privačiai, asmeniškai, tretiesiems asmenims nematant. Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendime nurodyta, kad bet kuri teisės spraga, kad ir koku būdu ji būtų atsiradusi, reiškia, kad nors tam tikri visuomeniniai santykiai turi būti teisiskai reguliuojami (yra poreikis juos teisiskai sureguliuoti), jie nėra teisiskai sureguliuoti. Jos visos vertintinos kaip teisinio reguliavimo neapibrėžtys, trūkumai, teisinės sistemos ydos, kurios turi būti pašalintos. Kai yra nesureguliuota visa visuomeninių santykių sritis, yra pagrindo konstatuoti net vadinamąjį teisinio reguliavimo vakuumą. Tačiau tokios situacijos, anot Konstitucinio Teismo, nereiškia, kad tokie asmenys apskritai negali ginti (taip pat ir teisme) savo teisių ir laisvių, kurios yra pažeidžiamos dėl to, kad minėti teisėkūros sprendimai nėra priimti. Bendrasis teisės principas *ubi ius, ibi remedium*, Konstitucijos 6 straipsnio 1 dalies nuostata, kad Konstitucija yra tiesiogiai taikomas aktas, konstitucinis atsakingo valdymo principas, Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies nuostata, kad valdžios įstaigos tamauja žmonėms, Konstitucijos 18 straipsnio nuostata, kad žmogaus teisės ir laisvės yra prigimtines, taip pat Konstitucijoje įtvirtinta asmens, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, teisė kreiptis į teismą suponuoją ne tik tai, kad tokiais atvejais asmens teisės, laisvės, teisėti interesai bei teisėti lūkesčiai turi ir gali būti apginti aiškinant Konstituciją ir tiesiogiai taikant jos nuostatas, bet ir tai, kad tokią gynybą turi užtikrinti teismai (žr. Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimą). Teismai turi konstitucinę pareigą užtikrinti asmens, kuris kreipiasi į teismą dėl savo teisių ar laisvių pažeidimo, teisės, laisvės, kitas konstitucines vertybes; taigi teismai neabejotinai turi ir iš Konstitucijos kylančius įgaliojimus taikyti *inter alia* bendruosius teisės principus, taip pat aukštesnės galios teisės aktus, pirmiausia Konstituciją (Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 1 d. sprendimas).
5. Iš Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) praktikos matyti, kad žmogaus orumas persmelkia visą EŽT Konvencijos dvasią: *bylą Lacatus v. Šveicarija, pareiškimo Nr. 14065/15, par. Nr. 55-60*), be to, asmens garbė, orumas ir reputacija yra pagal Konvenciją ginami kaip Konvencijos 8 str. numatytos teisės į privatų gyvenimą dalis (žr. *bylą Chauvy ir kt. prieš Prancūziją, pareiškimo Nr. 64915/01, par. 70; bylą Abeberry prieš Prancūziją, pareiškimo Nr. 58729/00; bylą White prieš Švediją, pareiškimo Nr. 42435/02, par. Nr. 19 ir 26*). Šiuo atveju teismai, atsisakydami nagrinėti klausimą ir ginti asmenis nuo pasikėsimo į garbę bei orumą privačiu būdu, iš esmės palieka asmenis be veiksmingos teisinės gynybos priemonės.

Atrankos kolegija, susipažinusi su kasacinio skundo argumentais, teismų procesinių sprendimų motyvais ir jų pagrindu padarytomis išvadomis, sprendžia, kad kasaciniame skunde nekeliamą tokių teisės klausimų, kurie atitiktų [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalyje nurodytus bylos peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindus. Atrankos kolegijos vertinimu, kasacinio skundo argumentais nepagrindžiami jame nurodomi kasacinio skundo pagrindai dėl nurodytų teisės normų pažeidimo. Kasacinio skundo argumentais apie nukrypimą nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės aiškinimo ir taikymo praktikos nepagrindžiamas nurodomos teisės aiškinimo ir taikymo praktikos ryšys su skundžiama teismo nutartimi bei nepagrindžiama, kad byla išnagrinėjęs teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės aiškinimo ir taikymo praktikos.

Kasacinis skundas pripažintinas neatitinkančiu [CPK 346 straipsnio](#) 347 straipsnio 1 dalies 3 punkto reikalavimų, todėl jį atsisakytina priimti ([CPK 350](#) straipsnio 2 dalies 3, 4 punktai). Kasaciniame skunde turėjo būti, bet nėra nurodytas atsakovės E. S. adresas ([CPK 111 straipsnio](#) 2 dalies 2 punktas). Kasacinį skundą atsisakoma priimti, todėl nenagrinėjami prašymai kreiptis į Konstitucinį Teismą, Europos Sąjungos Teisingumo Teismą arba Europos Žmogaus Teisių Teismą.

Atrankos kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 350 straipsnio 2 dalies 3, 4 punktais ir 4 dalimi,

nutaria:

Kasacinį skundą atsisakyti priimti ir grąžinti jį padavusiam asmeniui.

Grąžinti ieškovui J. K. 17 (septyniolika) Eur žyminio mokesčio, sumokėto 2022 m. gegužės 2 d. AB SEB banke mokėjimo nurodymu Nr.

159.

Ši nutartis yra galutinė ir neskundžiama.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Gediminas Sagatys

Donatas Šernas